

Autor scenariusza: Marta Fronczek

Przedmiot: język polski

Poziom nauczania: poziom ponadpodstawowy

Szkoła: XXI Liceum Ogólnokształcące im. św. Stanisława Kostki w Lublinie

Temat: Poszukiwana... Anka! Dokąd prowadzi rozpacz? O wierszu „Firanka” Władysława Broniewskiego.

Czas trwania: 45 min

Cele ogólne:

- Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
- Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Cele szczegółowe w odniesieniu do treści nauczania (wymagania szczegółowe z podstawy programowej):

Poziom wiadomości

A. Zapamiętywanie wiadomości. Uczeń:

- ✓ wykorzystuje w interpretacji utworów literackich kontekst biograficzny (I.1.15 ZP);
- ✓ rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej; określa ich funkcje (I.1.4 ZP).

B. Zrozumienie wiadomości. Uczeń:

- ✓ rozpoznaje w utworze sposoby kreowania sytuacji lirycznej, interpretuje ją i wartościuje (I.1.10 ZP);
- ✓ wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe (I.1.8 ZP);
- ✓ odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki (I.2.6 ZP);

Poziom umiejętności: C. Zastosowanie w sytuacjach typowych. Uczeń:

- ✓ interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego (I.1.5 ZP).

D. Zastosowanie w sytuacjach problemowych. Uczeń:

- ✓ przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej (I.1.14 ZP);
- ✓ porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; (I.1.13 ZP).

Cele wychowawcze:

- rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;
- ćwiczenie umiejętności krytycznego myślenia;
- rozwijanie kreatywności uczniów;

Metody pracy:

- metoda tekstu przewodniego – ćwiczenia analizy i interpretacji utworu poetyckiego;
- metoda podająca - pogadanka;
- rutyny myślenia krytycznego – rutyna: Widzę. Myślę. Zastanawiam się oraz rutyna: Most;
- metoda pogładowa - wizualizacja treści.

Formy pracy:

- praca indywidualna (nauczanie zdalne);
- zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

- aplikacje pakietu Office 365: Microsoft Teams, Forms;
- aplikacja <https://answergarden.ch/>
- aplikacja <https://whiteboard.fi/>
- grafika Rafała Olbińskiego „Nokturn e-dur” (pobranie ze strony: <https://artinfo.pl/dzielo/nokturn-e-dur>)
- utwór muzyczny: „Nokturn e-dur, op.62 nr 2” Fryderyka Chopina <https://chopin.nifc.pl/pl/chopin/kompozycja/255>
- wiersz „Firanka” Władysława Broniewskiego dostępny [w:] podręcznik: „Sztuka wyrazu. Podręcznik do liceum i technikum. Zakres podstawowy i rozszerzony. Cz.2. Renesans, barok, oświecenie”, wyd. GWO, s.99;

Kształtowane kompetencje kluczowe

1. Porozumiewanie się w języku ojczystym.
2. Kompetencje informatyczne.
3. Umiejętność uczenia się.
4. Świadomość i ekspresja kulturalna.

Przebieg lekcji:

I Faza przygotowawcza:

1. Czynności organizacyjne nauczyciela: przywitanie się, sprawdzenie listy obecności, ustalenie etapów i zasad przebiegu lekcji.
2. Zapoznanie uczniów z celami lekcji (cele sformułowane w języku ucznia) oraz metodami i aplikacjami, które będą stosowane na lekcji.
3. Przedstawienie tematu lekcji: Poszukiwana... Anka! Dokąd prowadzi rozpacz? O wierszu „Firanka” Władysława Broniewskiego.
4. Nauczyciel prezentuje uczniom grafikę Rafała Olbińskiego „Nokturn e-dur” (załącznik nr 1). Uczniowie pracują wg rutyny myślenia krytycznego: Widzę. Myślę. Zastanawiam się, która polega na wskazaniu na grafice wszystkich zauważalnych obrazów (Co widzę?), a następnie, jakie emocje budzą one w odbiorcy (Co myślę/czuję?), aby następnie przejść do sformułowania pytań, które pojawiły się podczas odczytania dzieła (Zastanawiam się).
5. Uczniowie przedstawiają swoje refleksje.
6. Uczniowie rejestrują się na tablicę whiteboard.fi (<https://whiteboard.fi/>) Każdy uczeń pracuje na własnej tablicy, na którą nauczyciel udostępnia tekst oraz polecenia do analizy.

II Faza realizacyjna

1. Głośne odczytanie utworu Władysława Broniewskiego pt. „Firanka”.
2. Przedstawienie krótkiej biografii W. Broniewskiego jako kontekstu do utworu.
3. Uczniowie pracują samodzielnie nad przygotowaną kartą pracy (załącznik nr 2) (ok. 10 min).
4. Przykładowe odpowiedzi uczniów do zadań z karty pracy:

1) Określ sytuację liryczną znajdującą się na początku utworu.

Utwór rozpoczyna sytuacja otwierania okna. Powiew wiatru i ruch firanki budują w podmiocie lirycznym skojarzenie z widokiem złożonej do trumny Anki. Cierpiący ojciec powraca myślami do pogrzebu córki.

2) Podkreśl w tekście wszystkie przedmioty. Nadaj im symboliczne znaczenie. Określ ich funkcję w tekście.

Okno – miejsce podziału rzeczywistości na realny (jawy) i fantastyczny (snu);

Firanka – powtórzony wyraz 3 razy – złudzenie obecności córki;

Trumna – śmierć;

Zasłony – zwrot ku transcendencji;

Funkcja: Przedmioty budzą w podmiocie lirycznym tęsknotę za zmarłą córką; nasuwają myśli o chęci doświadczenia jej obecności.

3) Podkreśl wyrażenia, które podkreślają stan emocjonalny podmiotu lirycznego. „O!”, „Jesteś?”, „Jak miło!”, „jak strasznie”, „miła moja”. Nazwij użyte środki stylistyczne, które pełnią funkcję ekspresywną: wykrzyknienie, pytanie retoryczne, wyolbrzymienie, epitet.

4) W jaki sposób budowane jest napięcie w utworze?

Podmiotowi lirycznemu wydaje się, że doświadcza obecności zmarłej córki. Ruch firanki i szelest temu towarzyszący budzi w nim potrzebę kontaktu z dzieckiem. Pytanie retoryczne to szukanie potwierdzenia odczuć. Powtórzone 3 krotnie: „jak miło” to chwilowe zapomnienie o cierpieniu, które prowadzi do świadomego zracjonalizowania sytuacji: Jak strasznie. Wyraźna gradacja emocjonalności.

5) Jaką funkcję w utworze pełni pytanie retoryczne, które pojawia się na końcu tekstu?

Pytanie jest wyrazem zwątpienia w zaistniałą sytuację.

5. Omówienie pracy uczniów.
6. Uczniowie wskazują, w jaki sposób Broniewski nawiązuje w wierszu „Firanka” do trenu X Jana Kochanowskiego oraz wskazują powiązania z plakatem Rafała Olbińskiego.

Sugerowane odpowiedzi uczniów:

Broniewski nawiązuje do trenu X Jana Kochanowskiego poprzez kreację podmiotu lirycznego (jest to cierpiący ojciec, który chce poczuć obecność zmarłej córki. Zastanawia się, czy jest możliwy świat pozagrobowy, czy go doświadcza. Utwór kończy zwątpieniem i pogłębieniem samotności i cierpienia. Podobieństwo widać też sposobie ukazania kreacji córki. Mówi o niej Anka (zwrot czułościowy), a także „moja miła” – „Orszulo moja wdzięczna”

W grafice Rafała Olbińskiego można zauważyć symboliczne ukazanie dwóch światów, które są oddzielone oknem i poruszoną wiatrem firanką. Świat za oknem jest światem

- snu, co sugeruje noc, czarny fortepian i tytuł „Nokturn e-dur”. Świat jawy to skłębione chmury, które niosą niepokój i czas oczekiwania (krzesło stojące naprzeciw okna).
7. Uczniowie prezentują swoje odpowiedzi, uzupełniają notatki, a następnie pobierają ją na swój komputer (załącznik nr 3).

III Faza podsumowująca. Utrwalenie wiadomości.

1. Do podsumowania wiadomości wykorzystana zostanie rutynę myślenia krytycznego MOST. Uczniowie mają za zadanie przedstawić 3 własne słowa klucze to tekstu. Następnie budują do tekstu dwa pytania oraz tworzą 1 metaforę/ porównanie, w której zawierają przesłanie tekstu.
2. Słowa – klucze uczniowie wpisują także do stworzenia wspólnej chmury wyrazowej w aplikacji answergarden <https://answergarden.ch/> (załącznik nr 4). Pytania przedstawiają na forum klasy, a inni uczniowie na nie odpowiadają (runda 3- 4 pytań). Następnie chętni uczniowie prezentują swoje metafory, bądź porównania sformułowane do tekstu.
3. Ocena pracy uczniów na lekcji.

IV Praca domowa:

- a) Dla wszystkich: Odsłuchajcie „Nokturn e-dur, op.62 nr 2” Fryderyka Chopina <https://chopin.nifc.pl/pl/chopin/kompozycja/255> i wskażcie, w jaki sposób utwór muzyczny łączy się zarówno z utworami literackimi (Trenem X Jana Kochanowskiego i wierszem „Firanka” W. Broniewskiego), jak i jego plastyczną realizacją ukazaną na grafice Rafała Olbińskiego.
- b) Dla chętnych: Stwórz krótki film, który będzie obrazował Twoje odczytanie wiersza W. Broniewskiego „Firanka”. Możesz sięgnąć do programów: <https://animoto.com/>, <https://www.powtoon.com/>, <https://biteable.com/>, bądź do każdego innego znanego ci narzędzia.

V Ewaluacja

Ocena poziomu zrozumienia treści edukacyjnych i atrakcyjności lekcji przy użyciu ankiety stworzonej w aplikacji Forms (załącznik numer 5).